

**PLAN PRAC NAUKOWO-BADAWCZYCH
INSTYTUTU WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI**

2011

PRAWO CYWILNE

Pozostawienie na mocy wyroku rozwodowego równej władzy rodzicielskiej obojgu rodzicom (art. 58 § 1a k.r.o.)

Temat zgłoszony przez Departament Sądów Powszechnych oraz Departament Legislacyjno-Prawny MS

Cel

Wszechstronne zbadanie wszystkich aspektów nowej instytucji prawa rodzinnego – porozumienie małżonków o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem” (art. 58 § 1, art. 58 § 1 a, art. 107 § 2 k.r.o.), która obowiązuje od dnia 13 czerwca 2009 r.

Realizacja tego zadania badawczego wymaga uprzedniego rozpoznania zakresu stosowania nowych rozwiązań. Dopiero to pozwoli na właściwe sformułowanie hipotez badawczych oraz zaplanowanie badania (z uwzględnieniem zakresu oraz czasu realizacji zagadnień szczegółowych).

W świetle dotychczasowego orzecznictwa praktyka pozostawiania obojgu rodzicom równej władzy rodzicielskiej na mocy wyroku rozwodowego występowała stosunkowo często. Z odpowiedzi Ministra Sprawiedliwości na interpelację poselską, nr SPS-024-2960/08, z dnia 22 grudnia 2008 r., wynika, że takie rozstrzygnięcia zapadły w 2004 r. w 11.384 sprawach, w 2005 r. w 14.168 sprawach, w 2006 r. w 14.601 sprawach, w 2007 r. w 15.121 sprawach. Obserwowano więc rosnącą tendencję występowania tego rodzaju rozstrzygnięć w wyrokach rozwodowych. Przy założeniu, że odsetek rodziców, którym dotychczas pozostawiano równą władzę rodzicielską nie uległ radykalnemu zmniejszeniu, porozumienia powinny być zawierane w zbliżonej liczbie spraw rozwodowych. Wymienione dane wskazują więc na społeczne znaczenie problemu.

Wprowadzone przepisy uzależniają możliwość pozostawienia obojgu rozwiedzionym rodzicom równej władzy rodzicielskiej od zawarcia przez nich stosownego „porozumienia”. Dlatego pierwszym etapem planowanego zadania badawczego jest określenie roli „porozumień” w orzekaniu o równej władzy rodzicielskiej byłych małżonków nad wspólnymi małoletnimi dziećmi w wyroku rozwodowym (art. 58 § 1a k.r.o.). Wydaje się bowiem, że jest to społecznie najdonioślejszy aspekt roli porozumienia rodziców, o którym mowa w art. 58 k.r.o.

Metoda

Analiza teoretyczna, statystyczna i aktowa.

Termin: IV kwartał 2011

Realizacja: prof. dr hab. Elżbieta Holewińska-Łapińska
mgr Maciej Domański

Przesłanki zadośćuczynienia pieniężnego za śmierć osoby najbliższej (art. 446 § 4 k.c.)

Temat zgłoszony przez Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości – Pana Zbigniewa Wronę

Cel

Celem opracowania jest analiza przesłanek, którymi kierują się sądy powszechne przyznając zadośćuczynienie pieniężne określone w art. 446 § 4 k.c. Zgodnie z treścią tego przepisu, sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Instytucja zadośćuczynienia za śmierć osoby najbliższej jest stosunkowo nowa w polskim systemie prawnym. Została wprowadzona ustawą z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie z dniem 3 sierpnia 2008 r. Wcześniej, na mocy art. 446 § 3 k.c., sąd mógł przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego „stosowne odszkodowanie”, które zgodnie z dominującym orzecznictwem Sądu Najwyższego obejmowało zarówno szkody majątkowe, jak również i niemajątkowe (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 października 2007 r., sygn. IV CSK 192/07, opubl. OSNC 2008, z. 3, poz. 86, oraz cyt. tam wyroki z dnia 15 października 2002 r., sygn. II CKN 985/06 LEX nr 173555 z dnia 30 czerwca 2004 r., sygn. IV CK 445/03, LEX nr 277273, oraz z dnia 9 marca 2007 r., V CSK. 459/06, LEX nr 277273). Praktyczne funkcjonowanie art. 446 § 4 k.c. wymaga zatem analizy w zakresie dogmatycznego usytuowania tego przepisu. Istotne jest również rozważenie przesłanek stosowania tej instytucji w kontekście dorobku orzecznictwa na gruncie art. 446 § 3 k.c.

Metoda

- analiza dogmatyczna;
- badanie prawomocnie zakończonych spraw sądowych o zadośćuczynienie przyznane na podstawie art. 446 § 4 k.c.

Termin: II kwartał 2011

Realizacja: dr Jacek Sadowski
mgr Mikołaj Wild

Okoliczności wpływające na wysokość zadośćuczynienia pieniężnego przyznawanego na podstawie art. 446 § 4 k.c.

Temat zgłoszony przez Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości – Pana Zbigniewa Wronę

Cel

Celem badania jest analiza kryteriów, którymi kierują się sądy powszechne określając wysokość zadośćuczynienia pieniężnego na podstawie art. 446 § 4 k.c. Analiza poszczególnych spraw ma w szczególności zmierzać do wskazania okoliczności wpływających na wysokość ustalanych kwot pieniężnych z tytułu zadośćuczynienia. Istotnym elementem badania będzie również weryfikacja jednolitości orzecznictwa sądowego w tym zakresie w skali całego kraju.

Temat ten stanowi praktyczne dopełnienie i uzupełnienie badań dotyczących dogmatycznego usytuowania przepisu art. 446 § 4 k.c. Instytucja zadośćuczynienia za krzywdę doznaną na skutek śmierci osoby najbliższej stanowi *novum* w polskim systemie cywilnej odpowiedzialności odszkodowawczej. Przepis art. 446 § 4 k.c. wszedł bowiem w życie w dniu 3 sierpnia 2008 r. Jak dotąd nie przeprowadzono badań dotyczących funkcjonowania tej instytucji w praktyce sądów powszechnych, co uzasadnia kompleksowe i dwutorowe podejście do tej problematyki.

Metoda

- analiza empiryczna (badanie akt sądowych w sprawach o zadośćuczynienie przyznane na podstawie art. 446 § 4 k.c., zakończonych prawomocnie do dnia 1 stycznia 2011 r.);
- analiza dogmatyczna.

Termin: IV kwartał 2011

Realizacja: dr Jacek Sadowski
mgr Mikołaj Wild

Przyczyny nieważności czynności prawnych sporządzanych w formie aktu notarialnego w praktyce sądowej

Cel

Jedną z podstawowych funkcji, którą w założeniu ustawodawcy i stron pełnić ma dokonanie czynności w formie aktu notarialnego, jest zapewnienie prawidłowości tej czynności z punktu widzenia różnorodnych wymagań przewidzianych przepisami prawa. Funkcja ta odgrywa szczególnie istotną rolę w obrocie nieruchomościami, przyczyniając się - w powiązaniu z instytucją ksiąg wieczystych - do zwiększenia bezpieczeństwa obrotu.

Z tego punktu widzenia każda nieważność czynności prawnej dokonanej w formie aktu notarialnego jest zjawiskiem ze wszech miar niepożądanym. Zjawisko to nie jest jednak rzadkie, o czym przekonuje znaczna liczba spraw o ustalenie nieważności aktu notarialnego (nieistnienie prawa lub stosunku prawnego).

Ze względu na rangę i skalę problemu uzasadnione wydaje się podjęcie analizy empirycznej odnośnie do przyczyn nieważności czynności prawnych dokonywanych w formie aktu notarialnego. Mogą być one różne, począwszy od czysto formalnych uchybień przy sporządzeniu aktu notarialnego, skutkujących w istocie niezachowaniem tej formy, a skończywszy na przyczynach niezależnych od notariusza, takich jak np. wady oświadczenia woli. Ustalenie najczęściej występujących w praktyce powodów nieważności czynności prawnych dokonywanych w formie aktu notarialnego stanowić może podstawę do podjęcia działań, które pozwolą na zmniejszenie rozmiarów zjawiska i tym samym na zwiększenie pewności obrotu.

Metoda

Analiza orzecznictwa sądów powszechnych w sprawach prawomocnie zakończonych w latach 2008-2009.

Termin: IV kwartał 2011

Realizacja: dr Roman Trzaskowski

Odwołanie darowizny w praktyce sądów

Cel

Umowa darowizny jest instytucją szeroko stosowaną w praktyce obrotu. Z umową tą jest ściśle związana figura prawna odwołania darowizny. Prawodawca uregulował w Kodeksie cywilnym możliwość odwołania darowizny niewykonanej oraz wykonanej. W teorii, a przede wszystkim w praktyce przesłanki odwołania darowizny budzą wiele wątpliwości. W szczególności możliwość odwołania darowizny wykonanej wskutek rażącej niewdzięczności obdarowanego rodzi kontrowersje w kwestii zakresu podmiotowego oraz przedmiotowego rażącej niewdzięczności. Klauzula rażącej niewdzięczności daje swoistą swobodę oceny sądowi orzekającemu w sprawie.

Opracowanie ma celu wskazanie problemów powstających na tle stosowania instytucji odwołania darowizny w praktyce sędziowskiej oraz wskazanie ewentualnych sposobów ich rozwiązań.

Metoda

Analiza akt spraw, literatury oraz orzecznictwa Sądu Najwyższego.

Termin: IV kwartał 2011

Realizacja: dr Michał Warciński

Europejski nakaz zapłaty w praktyce sądowej

Temat zgłoszony przez Departament Współpracy Międzynarodowej i Prawa Europejskiego MS

Cel

Europejskie postępowanie nakazowe zostało wprowadzone do polskiego porządku prawnego wraz z wejściem w życie w grudniu 2008 r. Rozporządzenia Rady (WE) nr 1896/2006 ustanawiające postępowanie w sprawie Europejskiego Nakazu Zapłaty. Jego celem było przyspieszenie rozpoznawania spraw o charakterze bezspornym z elementem transgranicznym w państwach członkowskich Unii Europejskiej.

W związku z tym konieczne staje się przeanalizowanie praktycznych aspektów tego postępowania przed sądami polskimi - przede wszystkim pod kątem oceny prawidłowości wypełniania formularzy, treści wydawanych nakazów (m.in. co do odsetek), zasądzania kosztów postępowania oraz zaskarżalności nakazów.

Istotne będzie ustalenie, czy sądy wykształciły w tym zakresie wspólną praktykę, czy też można dostrzec daleko idące rozbieżności. Jak wskazują doświadczenia europejskie te same przepisy rozporządzenia bywają często odmiennie interpretowane w różnych sądach państw członkowskich UE.

Metoda

- analiza losowo wybranych akt spraw sądowych;
- analiza dogmatyczna.

Termin: IV kwartał 2011

Realizacja: dr Piotr Rylski

Wykonywanie zagranicznych tytułów egzekucyjnych – czas trwania, koszty i efektywność egzekucji

Temat zgłoszony przez Departament Współpracy Międzynarodowej i Prawa Europejskiego MS

Cel

Przedmiotem analizy będzie wykonywanie na terytorium Polski zagranicznych tytułów egzekucyjnych. Z uwagi na coraz większy udział polskich przedsiębiorców w obrocie gospodarczym z zagranicą, zwiększa się również liczba wyroków sądów państw obcych zasądających roszczenia od podmiotów mających siedzibę lub majątek na terytorium Polski.

Zważywszy, że skuteczność egzekucji ma istotne znaczenie jako czynnik zwiększający poczucie bezpieczeństwa podejmowanych działań gospodarczych, jej faktyczna efektywność w Polsce może wpływać na decyzje inwestorów zagranicznych co do wchodzenia w relacje gospodarcze z polskimi podmiotami.

Z uwagi na liczne problemy, na które napotyka egzekucja prowadzona w oparciu o tytuły egzekucyjne nadane przez polskie organy, celowe wydaje się ustalenie ewentualnych dodatkowych trudności związanych z egzekucją prowadzoną w oparciu o zagraniczne tytuły wykonawcze.

W świetle powyższego celem badania jest zapoznanie się z aktualną praktyką, w tym czasem trwania, kosztami i efektywnością postępowań egzekucyjnych prowadzonych w Polsce na podstawie obcych tytułów wykonawczych. Zgodnie z sugestią zgłoszoną przez Departament Współpracy Międzynarodowej i Prawa Europejskiego zanalizowana zwłaszcza zostanie problematyka zajęć na krajowych rachunkach bankowych przez wierzycieli zagranicznych.

Metoda

Analiza aktów prawnych i literatury przedmiotu, statystyki oraz danych uzyskanych od komorników sądowych w oparciu o rozesłaną wśród nich ankietę.

Termin: IV kwartał 2011

Realizacja: dr Grażyna Laszuk

Praktyka stosowania zakazu publikacji w sprawach przeciwko środkom społecznego przekazu o ochronę dóbr osobistych (art. 755 § 2 k.p.c.)

Temat zgłoszony przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego

Cel

Utrata mocy obowiązującej przez art. 755 § 2 k.p.c. (wyrok TK z dnia 9 listopada 2010 r., K 13/07, OTK-A 2010, Nr 9, poz. 98, Dz. U. RP 2010, Nr 217, poz. 1435) rodzi konieczność podjęcia prac legislacyjnych mających na celu regulację instytucji zabezpieczenia powództwa w sprawach przeciwko środkom społecznego przekazu o ochronę dóbr osobistych. Problem udzielenia zabezpieczenia polegającego na zakazie publikacji, już od dawna, jest szeroko dyskutowany w literaturze. Z jednej strony zwraca się uwagę na konieczność takiego sposobu zabezpieczenia z uwagi na fakt, że publikacja naruszająca dobra osobiste pociąga za sobą dotkliwe skutki dla uprawnionego, które to skutki w istocie są nieodwracalne. Z drugiej zaś strony dostrzega się społeczną funkcję, jaką pełnią środki masowego przekazu oraz niebezpieczeństwo związane z możliwością sparaliżowania realizacji tej funkcji wskutek pochopnych decyzji o zabezpieczeniu roszczeń.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 9 listopada 2010 r. co do zasady nie zakwestionował art. 755 § 2 k.p.c. Stwierdził, że przepis ten w swym zasadniczym mechanizmie w całości uwzględnia stopień wrażliwości i daleko posuniętej indywidualizacji spraw związanych z zakazem publikacji w środkach społecznego przekazu w postępowaniach o ochronę dóbr osobistych. Jednocześnie Trybunał uznał, że niezbędne jest czasowe ograniczenie stosowania zakazu publikacji, przez wprowadzenie istotnych gwarancji prawnych szybkiego załatwiania spraw przeciwko środkom społecznego przekazu o ochronę dóbr osobistych, w których zastosowane zostało to zabezpieczenie.

Zbadanie praktyki stosowania zakazu z art. 755 § 2 k.p.c. ma istotne znaczenie z punktu widzenia planowanych prac legislacyjnych. W tym kontekście konieczne staje się przeanalizowanie praktycznych aspektów postępowania zabezpieczającego w sprawach przeciwko środkom masowego przekazu - przede wszystkim pod kątem ram czasowych tego postępowania, z uwzględnieniem czasu stosowania zakazu publikacji oraz przesłanek udzielenia zabezpieczenia, ze szczególnym uwzględnieniem sposobu rozumienia przez sądy pojęcia „ważny interes publiczny”.

Metoda

- analiza empiryczna (badanie akt sądowych w sprawach przeciwko środkom społecznego przekazu o ochronę dóbr osobistych, w których sąd udzielił zabezpieczenia polegającego na zakazie publikacji na podstawie art. 755 § 2 k.p.c., zakończonych prawomocnie do dnia 1 stycznia 2011 r.);
- analiza dogmatyczna.

Termin: IV kwartał 2011

Realizacja: mgr Marek Jaślikowski

Postępowanie poprzedzające zawarcie małżeństwa prowadzone przez kierownika USC

Cel

Prawo o aktach stanu cywilnego, będąc dyscypliną znajdującą się „na pograniczu” prawa rodzinnego i administracyjnego nie jest przedmiotem dogłębnego zainteresowania doktryny ani orzecznictwa Sądu Najwyższego. Problematyka charakteru postępowania poprzedzającego zawarcie małżeństwa nie została też szczegółowo zbadana, pomimo kilkakrotnych modyfikacji przepisów prawa o aktach stanu cywilnego w okresie od uchwalenia Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Planowane badanie obejmie w pierwszej kolejności dogmatycznie – konstrukcyjną analizę czynności kierownika USC, poprzez rozstrzygnięcie, w jakim zakresie stosowane mogą być przepisy regulujące ogólne postępowanie administracyjne .

Badaniu poddane zostaną również poszczególne zagadnienia prawa rodzinnego, związane z postępowaniem poprzedzającym zawarcie małżeństwa, takie jak: znaczenie dowodowe odpisów aktów stanu cywilnego (w tym odpisów aktów zagranicznych) w kontekście ich wyłączności dowodowej (art. 4 p.a.s.c.) czy też instytucja zapewnienia o braku okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa (art. 54 ust. 1 pkt. 2 p.a.s.c.). Analizie poddany zostanie również model sądowej kontroli rozstrzygnięć kierownika USC, wprowadzony do polskiego systemu prawnego ustawą z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie ustaw - Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Kodeks postępowania cywilnego, Prawo o aktach stanu cywilnego, ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 1998, nr 117, poz. 757).

Metoda

Analiza dogmatyczna, badanie literatury przedmiotu oraz orzecznictwa Sądu Najwyższego.

Termin: IV kwartał 2011

Realizacja: mgr Maciej Domański

PRAWO KARNE

Implementacja dyrektyw unijnych do prawa krajowego

Temat zgłoszony przez Departament Współpracy Międzynarodowej i Prawa Europejskiego MS

Cel

Celem analizy będzie udzielenie odpowiedzi na pytania dotyczące obowiązku państwa w zakresie implementacji dyrektyw do krajowego porządku prawnego. W szczególności, chodzi o kwestię, kiedy wystarczająca jest implementacja dyrektywy poprzez odpowiednią praktykę stosowania już obowiązującego prawa, a kiedy konieczne jest wdrożenie danej dyrektywy w drodze działań legislacyjnych.

Inne zagadnienie wymagające zbadania to obowiązujący zakres wdrożenia w przypadku dyrektyw określających tylko standardy minimalne oraz dyrektyw zupełnych. Chodzi zwłaszcza o odpowiedź na pytanie, czy w odniesieniu do tych ostatnich państwa członkowskie mają prawo regulacji problemu w szerszym zakresie i w innym kontekście niż przewidziany w dyrektywie.

Metoda

W celu realizacji w/w projektu badawczego konieczne jest zbadanie orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, wytycznych UKIE dotyczących wdrażania aktów prawnych UR oraz polskiej i zagranicznej literatury przedmiotu.

Termin: IV kwartał 2011

Realizacja: prof. dr hab. Eleonora Zielińska

Prawnokarna ochrona zwierząt (analiza dogmatyczna i praktyka ścigania)

Temat zgłoszony przez Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości - Pana Zbigniewa Wronę

Cel

Analiza problematyki karnoprawnej ochrony zwierząt w Polsce. Charakterystyka i ocena rozwiązań przyjętych w przedmiotowym zakresie w ustawie o ochronie zwierząt i innych ustawach karnych. Próba wyjaśnienia wątpliwości dotyczących rzeczywistego funkcjonowania przepisów mających za zadanie ochronę zwierząt. Uwagi *de lege lata* i postulaty *de lege ferenda*.

Metoda

Analiza dogmatyczna znamion występów stypizowanych w art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt oraz procesowych aspektów związanych z ochroną zwierząt. Badanie akt prokuratorskich i sądowych (na próbie losowej za lata 2009-2010) w celu ustalenia praktyki ścigania.

Termin: I kwartał 2011

Realizacja: prof. dr hab. Marek Mozgawa
prof. dr hab. Katarzyna Dudka
dr Magdalena Budyn-Kulik

Zgwałcenie w małżeństwie (analiza prawnokarna i kryminologiczna)

Cel

Próba ustalenia rozmiarów tego zjawiska. Ocena rozwiązań przyjętych w tym zakresie w polskim kodeksie karnym (przez pryzmat uregulowań innych państw). Zaproponowanie ewentualnych zmian w ustawodawstwie karnym.

Metoda

Analiza dogmatyczna przestępstw określonych w art. 197 § 1 - 4 k.k. (typy podstawowe i kwalifikowane). Badania akt sądowych i prokuratorskich w celu ustalenia istniejącej praktyki ścigania, w tym również ze zwróceniem uwagi na aspekty procesowe (a szczególnie nieformalne cofanie wniosku o ściganie).

Termin: IV kwartał 2011

Realizacja: prof. dr hab. Marek Mozgawa

Zgwałcenia dokonywane przez kobiety (analiza prawnokarna i kryminologiczna)

Cel

Próba ustalenia rozmiarów tego zjawiska (ze szczególnym uwzględnieniem ich form zjawiskowych). Ocena rozwiązań przyjętych w przedmiotowej materii w polskim k.k. (przez pryzmaty uwag historycznych i prawnoporównawczych). Uwagi *de lege lata* i *de lege ferenda*.

Metoda

Analiza dogmatyczna przepisów polskiego kodeksu karnego oraz przyjętych rozwiązań procesowych. Badanie akt sądowych i prokuratorskich za lata 2005-2009, w celu określenia obrazu zjawiska i charakterystyki praktyki ścigania.

Termin: IV kwartał 2011

Realizacja: prof. dr hab. Marek Mozgawa

Stosowanie Europejskiego Nakazu Aresztowania (wnioski kierowane z Polski)

Temat zgłoszony przez Departament Współpracy Międzynarodowej i Prawa Europejskiego MS

Cel

Badanie powinno pozwolić na sformułowanie poglądu, czy korzystanie przez Polskę z instrumentu współpracy międzynarodowej w sprawach karnych jakim jest ENA jest racjonalne. Racjonalność polega na tym, żeby nie angażować aktywności organów wymiaru sprawiedliwości obu państw (polskiego i obcego) w sprawach, w których zaangażowanie to nie jest społecznie usprawiedliwione w sensie stosunku ponoszonych nakładów pracy (też w wymiarze finansowym) do osiągniętego rezultatu. Wynik badania pozwoli też ustosunkować się do zagadnienia ENA a zasada legalizmu ścigania.

Metoda

Badanie aktowe na próbie ostatnio wysłanych ENA dotyczących ścigania przestępstw przeciwko mieniu z kilku (12) okręgów sądowych (Warszawa – Kraków – Łomża – Zielona Góra itd. z odpowiednim zróżnicowaniem). Próba powinna składać się z 10 ostatnio wysłanych ENA dotyczących sprawców przestępstw przeciwko mieniu. Badanie obejmie zarówno charakter zarzucanych czynów, jak też wszechstronnie oceniony stopień ich społecznej szkodliwości.

W analizie zostaną również wykorzystane rezultaty uprzedniego badania IWS poświęconego problematyce ENA jako materiał porównawczy do oceny ewolucji praktyki.

Termin: II kwartał 2011

Realizacja: prof. dr hab. Teresa Gardocka

Skazanie bez rozprawy w kontekście praw pokrzywdzonego

Temat zgłoszony przez Departament Legislacyjno-Prawny MS

Cel

Celem badania jest analiza instytucji konsensualnego zastosowania odpowiedzialności karnej, czyli dobrowolnego poddania się karze (art. 387 k.p.k.) oraz skazania bez rozprawy (art. 335 i 343 k.p.k.) od strony praw pokrzywdzonego przestępstwem, co uwzględnia przynajmniej trzy szczegółowe tematy sprecyzowane przez Departament Legislacyjno-Prawny, a mianowicie:

- sprzeciw pokrzywdzonego, o którym mowa w art. 387 § 2 k.p.k., wobec wniosku oskarżonego o dobrowolne poddanie się karze;
- uprzednie naprawienie szkody lub zadośćuczynienie przez oskarżonego w przypadku wyroków wydanych w trybie skazania bez rozprawy oraz w trybie dobrowolnego poddania się karze;
- efektywność kwestionowania przez pokrzywdzonego wyroku skazującego wydanego w trybie skazania bez rozprawy.

Planowane badanie powinno pozwolić na dokonanie oceny, na ile sądy respektują prawa pokrzywdzonego, zagwarantowane mu przepisami prawa oraz odczucia pokrzywdzonego, co do sprawiedliwości orzeczenia sądowego.

Metoda

Zbadanie prawomocnie zakończonych spraw sądowych (około 600 spraw).

Sposób uzyskania materiału do badań:

Prośba do wszystkich sądów okręgowych o nadesłanie z jednego sądu rejonowego w okręgu akt spraw niezbędnych do skonstruowania próby badawczej określonej w następujący sposób:

- akta ostatnich 10 prawomocnie zakończonych spraw karnych, w których zapadł wyrok w trybie art. 343 k.p.k. i został on zaskarżony przez pokrzywdzonego, który przystąpił do sprawy w trybie art. 54 § 1 k.p.k.;
- akta ostatnich 5 prawomocnie zakończonych spraw karnych, w których wydano wyrok w trybie art. 343 k.p.k. skazujący na karę pozbawienia wolności bez jej warunkowego zawieszenia (chodzi o uzyskanie akt spraw o poważniejsze przestępstwa, dlatego przyjęto kryterium wymierzenia kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia);
- akta ostatnich 5 prawomocnie zakończonych spraw karnych, w których brał udział pokrzywdzony w charakterze oskarżyciela posiłkowego i zapadł w nich wyrok w trybie art. 387 k.p.k.

Akta zostaną zbadane na podstawie dwóch rodzajów ankiet: dla spraw zakończonych w trybie art. 343 k.p.k. i dla spraw zakończonych w trybie art. 387 k.p.k.

Termin: III kwartał 2011

Realizacja: prof. dr hab. Teresa Gardocka

Realizacja zasady jawności w praktyce sądów powszechnych

Temat zgłoszony przez Departament Sądów Powszechnych MS

Cel

Analiza problematyki jawności zewnętrznej postępowania przed sądem karnym - definicja i zakres. Charakterystyka i ocena rozwiązań prawnych dotyczących realizacji zasady jawności w jej zewnętrznym aspekcie, w szczególności w odniesieniu do realizacji prawa do rzetelnego procesu karnego. Uwagi *de lege lata* i *de lege ferenda*.

Metoda

Analiza dogmatyczna przepisów stanowiących gwarancje zasady jawności oraz orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Sądu Najwyższego dotyczącego standardów rzetelnego procesu karnego. Obserwacja uczestnicząca w toku rozpraw prowadzonych przez wydziały karne Sądu Rejonowego i Sądu Okręgowego w Lublinie w celu oceny praktyki jawności zewnętrznej (dokonywana będzie przez studentów Wydziału Prawa i Administracji UMCS w Lublinie).

Termin: IV kwartał 2011

Realizacja: prof. dr hab. Katarzyna Dudka

Podstawy umorzenia oraz odmowy wszczęcia postępowania karnego w sprawach o przestępstwa zgwałcenia

Cel

Analiza problematyki ścigania przestępstw wnioskowych i wniosku o ściganie. Charakterystyka i ocena rozwiązań prawnych dotyczących niemożności cofnięcia wniosku o ściganie przestępstwa zgwałcenia. Uwagi *de lege lata* i *de lege ferenda*.

Metoda

Analiza dogmatyczna przepisów regulujących kwestię ścigania na wniosek oraz cofnięcia wniosku o ściganie. Badanie aktowe mające na celu ocenę, czy wśród przyczyn umorzenia postępowania karnego nie ma „ukrytej” podstawy w postaci cofnięcia wniosku o ściganie.

Termin: IV kwartał 2011

Realizacja: prof. dr hab. Katarzyna Dudka

Sytuacja pokrzywdzonego na gruncie polskiego postępowania karnego - ze szczególnym uwzględnieniem powództwa adhezyjnego oraz roli pokrzywdzonego jako oskarżyciela posiłkowego

Temat zgłoszony przez Departament Praw Człowieka MS

Cel

Analiza problematyki udziału pokrzywdzonego w karnym postępowaniu sądowym – formy i zakres. Charakterystyka i ocena rozwiązań prawnych odnoszących się do realizacji praw pokrzywdzonego w postępowaniu sądowym, w szczególności w aspekcie skuteczności ochrony jego praw w procesie karnym. Uwagi *de lege lata* i *de lege ferenda*.

Metoda

Analiza dogmatyczna przepisów regulujących formy udziału pokrzywdzonego w postępowaniu sądowym. Badanie aktowe mające na celu ocenę aktywności oskarżyciela posiłkowego i powoda cywilnego na rozprawie. Badanie ankietowe pokrzywdzonych zmierzające do ustalenia subiektywnego poczucia realizacji ich praw i skuteczności ochrony prawnej w procesie karnym.

- Termin:**
- II kwartał 2011 - analiza dogmatyczna przepisów regulujących pozycję procesową oskarżyciela posiłkowego oraz powoda cywilnego;
 - IV kwartał 2011 - analiza akt postępowania karnego;
 - I kwartał 2012 - badania ankietowe pokrzywdzonych;
 - II kwartał 2012 - analiza wyników i sporządzenie raportu.

Realizacja: prof. dr hab. Katarzyna Dudka

Odszkodowanie za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie - kontynuacja

Cel

Instytucja odszkodowania za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie ma ogromne znaczenie praktyczne, pozwala bowiem na złagodzenie skutków wynikających z błędnych rozstrzygnięć organów procesowych (przede wszystkim sądów) dotyczących niesłusznego pozbawienia wolności. Znaczenie tej instytucji jest tym większe, jeśli się weźmie pod uwagę, że wolność człowieka i jego bezpieczeństwo osobiste jest jednym z podstawowych praw człowieka, podlegającym ochronie na podstawie art. 5 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

Badanie ma m.in. na celu:

- ustalenie liczby spraw rozpoznanych przez sądy w latach 2006-2008, z uwzględnieniem kryterium podziału na źródło roszczeń odszkodowawczych, tj. czy żądanie odszkodowania wynikało z niesłusznego skazania (zastosowania środka zabezpieczającego), niewątpliwe niesłusznego tymczasowego aresztowania lub zatrzymania;
- próba odpowiedzi na pytanie, które z nadzwyczajnych środków zaskarżenia, i w jakiej części, determinowało możliwość wystąpienia z żądaniem odszkodowania;
- ustalenie, jaki rodzaj orzeczenia determinował możliwość wystąpienia z żądaniem odszkodowania (wyrok uniewinniający, umorzenie postępowania);
- ustalenie liczby żądań odszkodowania, wniesionych do sądów po terminie przedawnienia, celem określenia, czy terminy przedawnienia przewidziane w art. 555 i 556 § 2 k.p.k. są wystarczające dla dochodzenia roszczeń odszkodowawczych (vide: termin przedawnienia z Kodeksu cywilnego);
- wskazanie innych okoliczności, które mają wpływ na prawidłowość stosowania instytucji odszkodowania za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie i zatrzymanie.

Metoda

Opracowanie zostanie sporządzone w oparciu o badanie akt sądowych, zakończonych prawomocnymi wyrokami w latach 2007-2010 na losowo dobranej próbie sądów okręgowych.

Termin: III kwartał 2011

Realizacja: prof. dr hab. Katarzyna Dudka
mgr Bartłomiej Dobosiewicz

Orzekanie środków wobec nieletnich w opinii sędziów rodzinnych i kuratorów - kontynuacja

Temat zgłoszony przez Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji MS

Cel

Badanie ma na celu ustalenie przyczyn:

- preferowania przez sądy rodzinne tradycyjnych środków opiekuńczo-wychowawczych (zwłaszcza dozoru kuratora);
- niezwykle rzadkiego – co potwierdza wiele badań – stosowania takich środków, jak: zobowiązanie do określonego postępowania, do naprawienia szkody, do przeproszenia; mają one nie tylko duży potencjał oddziaływania wychowawczego, ale także ogromne znaczenie dla osób pokrzywdzonych przez nieletnich;
- nie orzekania łącznego kilku środków;
- rzadkiego kierowania spraw do mediacji.

Metoda

Badanie zostanie przeprowadzone za pomocą ankiety pocztowej skierowanej do wylosowanych sędziów i kuratorów wydziałów rodzinnych i nieletnich z obszaru całego kraju. Przeprowadzone ponadto zostanie badanie fokusowe z udziałem sędziów i kuratorów z wybranych wydziałów rodzinnych i nieletnich.

Termin: II kwartał 2011

Realizacja: prof. dr hab. Dobrochna Wójcik
dr Beata Czarnecka-Działuk

Stosowanie instytucji mediacji w praktyce sądów karnych – perspektywy i bariery

Temat zgłoszony przez Departament Praw Człowieka MS

Cel

Analiza czynników ułatwiających oraz utrudniających korzystanie przez sędziów karnych z instytucji mediacji, ze szczególnym uwzględnieniem:

- uregulowań prawnych,
- opinii sędziów na temat mediacji,
- specjalistycznego przeszkolenia mediatorów i ich „dostępności” w terenie,
- zainteresowania pokrzywdzonych mediacją,
- oceny korzyści z mediacji.

Metoda

Przeprowadzona zostanie dyskusja wybranych grup sędziów karnych oraz tzw. koordynatorów do spraw mediacji, działających od ponad roku we wszystkich Sądach Okręgowych. Analiza badań empirycznych poświęconych instytucji mediacji.

Termin: I kwartał 2012

Realizacja: prof. dr hab. Dobrochna Wójcik
dr Beata Czarnecka-Działuk

Praktyka warunkowych umorzeń postępowania karnego

Temat zgłoszony przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Karnego

Cel

W związku potrzebą określenia skali orzekania o warunkowym umorzeniu postępowania i zakresu wykorzystania instrumentów prawnych pozostających do dyspozycji wymiaru sprawiedliwości w okresie próby oraz ich skuteczności, badanie ma następujące cele.

- Określenie dynamiki warunkowych umorzeń w ostatnich latach.
- Przeanalizowanie czy i w jaki sposób wykorzystywane są przewidziane w przepisach postępowania karnego możliwości wpływu na zachowanie sprawcy i jego reedukację.
- Ustalenie czy właściwie rozumiana jest potrzeba gromadzenia informacji o sprawcy przed i po popełnieniu przestępstwa oraz w okresie próby, a także czy informacje o zachowaniu oskarżonych w czasie próby są właściwie wykorzystywane.
- Ocena stanu prawnego pod kątem adekwatności do potrzeb reagowania na zachowania oskarżonych, możliwości zróżnicowania reakcji i jej efektywności.

Metoda

- Analiza informacji statystycznych.
- Badanie prowadzone na aktach spraw, w których umorzono warunkowo postępowanie i minął oznaczony okres próby.

Termin: II kwartał 2011

Realizacja: dr Michał Jankowski
prok. Stanisław Momot
dr Andrzej Ważny

Obwiniony o wykroczenie przed sądem (sprawność postępowań w sprawach o wykroczenia oraz reakcja prawno-karna na wykroczenie)

Temat zgłoszony przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Karnego

Cel

Celem badania jest, po pierwsze, stwierdzenie czy postępowania w sprawach o wykroczenia są prowadzone sprawnie (co odnosi się przede wszystkim do kwestii czasu ich trwania oraz wykorzystania prawnych instrumentów upraszczania i skracania procedury, zwłaszcza postępowania mandatowego). Po drugie, zostanie zbadana prawno-karna reakcja na wykroczenia poszczególnych rodzajów, w świetle wagi czynów i cech ich sprawców.

Metoda

Badanie aktowe na próbie losowej spraw o wykroczenia, rozpoznanych przez sądy rejonowe w pierwszej połowie 2010 r.

Termin: IV kwartał 2011

Realizacja: dr Michał Jankowski

Udział biegłych w postępowaniu karnym - kontynuacja

Cel

Zbadanie praktyki powoływania biegłych. W ramach głównego celu badania zostaną przeanalizowane między innymi: czas oczekiwania na opinie i koszty ich uzyskania, niezbędność powoływania biegłych, prawidłowość ocen o potrzebie powoływania biegłych, sposoby ich rekrutacji i adekwatność obowiązujących w tym zakresie przepisów, czas oczekiwania na przystąpienie przez powołanych biegłych do badań, czas oczekiwania na opinie, odpowiedniość opinii do zakresu powołania, koszty związane z wydaniem opinii i ich uzasadnienie.

Metoda

Badanie prowadzone na aktach spraw, w których - zarówno w postępowaniu przygotowawczym, jak i sądowym - czas uzyskania opinii był najdłuższy i najwyższe były koszty związane z powołaniem biegłych.

Termin: IV kwartał 2011

Realizacja: prok. Stanisław Momot

Stosowanie instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności w przypadku wydania wyroku w trybie skazania bez rozprawy (art. 335 kpk)

Temat zgłoszony przez Departament Legislacyjno-Prawny MS

Cel

Ocena stosowania w praktyce organów wymiaru sprawiedliwości tego aspektu porozumień procesowych, który dotyczy zakresu skazania (bez rozprawy) i wyrokowania. Przepisy dotyczące skazania oskarżonego bez przeprowadzania rozprawy – na posiedzeniu (art. 335 i 343 kpk), w wyniku uzgodnionego z nim wymiaru kary, funkcjonują w ramach tzw. postępowań skróconych (np. art. 388 kpk) i wraz z instytucją z art. 387 kpk (dobrowolne poddanie się wyrokowi skazującemu) stanowią element konsensualnego rozstrzygnięcia o przedmiocie procesu karnego (na wzór zakorzenionego w prawie kontynentalnym hiszpańskiego *conformidad* czy włoskiego *patteggiamento*, w pewnym sensie jako wyraz anglosaskiego *plea bargaining* – targowania się o przyznanie do winy). Rozwiązania ustawowe w tym zakresie obowiązują z niewielkimi modyfikacjami od 1 września 1998 r. W literaturze nie są zgłaszane szczególne zastrzeżenia do zakresu instytucji (może z wyjątkiem marginalnie podnoszonych wątpliwości natury konstytucyjnej co do wyrokowania poza rozprawą główną). Doczekały się dosyć jednolitego orzecznictwa, zaś liczne badania aktowe (w tym również prowadzone w IWS) wskazują, że w praktyce nie budzą większych wątpliwości. Na podstawie dostępnych danych okazuje się, że – zgodnie z założeniem ustawodawcy – znajdują szerokie zastosowanie i wyroki wydawane w tym trybie stanowią ponad połowę wszystkich zakończonych spraw o przestępstwa (rejestrowanych w repertorium pod sygn. „K”), stanowiąc niewątpliwie remedium na przewlekłość postępowania.

Badanie będzie miało na celu m.in. dokonanie analizy wyroków wydanych w trybie art. 335 kpk. Badanie aktowe będzie skupiało się na orzeczeniach zapadłych w wypadkach wymierzenia kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, w zakresie stosowania tej instytucji probacyjnej w stosunku do osób o negatywnej prognozie kryminologicznej, a zwłaszcza uprzednio karanych za przestępstwo umyślne lub przestępstwo podobne (z uwagi na wymóg tzw. pozytywnej prognozy kryminologicznej).

Celem badania będzie w szczególności określenie:

- częstotliwości tego zjawiska,
- ustalenie czynów, w wypadku których najczęściej dochodzi do warunkowego zawieszenia wykonania kary wymierzonej w tym trybie, pomimo negatywnej prognozy kryminologicznej (zwłaszcza wynikającej z uprzedniej karalności),

- określenie rozmiarów powrotności do przestępstwa sprawców, wobec których w tym trybie zastosowano dobrodziejstwo warunkowego zawieszenia wykonania kary, pomimo negatywnej prognozy kryminologicznej).

Powstaje bowiem pytanie, czy kary pozbawienia wolności orzekane z warunkowym zawieszeniem ich wykonania nie są w rezultacie bardziej surowe niż te orzekane bezwzględnie, a w konsekwencji czy konsensualizm procesowy z art. 335 kpk nie prowadzi do zwiększenia liczby skazanych odbywających długoterminowe kary pozbawienia wolności.

Metoda

Analiza stosowania przepisów art. 335 i 343 kpk w powyższym zakresie poprzez badanie losowo dobranych akt sądowych, w sprawach rozpoznawanych przed sądami rejonowymi, które uzyskały prawomocność w 2006 roku i upłynął okres próby oraz z uwzględnieniem informacji zgromadzonych w postępowaniu wykonawczym, w tym zwłaszcza danych o karalności. Podczas opracowywania tych zagadnień niewątpliwie istotne okażą się dane z Krajowego Rejestru Karnego, osobopoznawcze i wyniki ewentualnych wywiadów kuratorskich (zgromadzone w aktach głównych i po uprawomocnieniu się wyroku). Przy okazji można przeanalizować kwestię sprawności postępowania, od wpłynięcia aktu oskarżenia do sądu do wydania wyroku. Być może dostarczona zostanie także odpowiedź na pytanie o kolejne poszerzenie zakresu przedmiotowego (które pierwotnie dokonało się nowelą z 10 stycznia 2003 r.) i przyszłych rozwiązań legislacyjnych.

Termin: IV kwartał 2011

Realizacja: dr Andrzej Ważny

Sądowo-prokuratorska praktyka ścigania przestępstw przeciwko życiu – art. 148, 155, 156 § 3 i 158 § 3 kk

Cel

Prowadzone uprzednio w Instytucie Wymiaru Sprawiedliwości badania praktyki ścigania sprawców przestępstw ciężkiego uszczerbku na zdrowiu oraz brania udziału w bójce lub pobiciu kwalifikowanych następstwem w postaci śmierci człowieka wskazywały, że ściganie ich następuje z pokrzywdzeniem ofiary. Błędy postępowania przygotowawczego popełniane podczas pierwszych czynności na miejscu przestępstwa i w toku współpracy z medykiem sądowym, tudzież nieadekwatna do zebranego materiału dowodowego ocena zamiaru sprawcy, minimalizowały jego zawinienie. Skutkiem tego unikał on dość często odpowiedzialności karnej za zbrodnię zabójstwa.

Dla całościowej oceny praktyki ścigania przestępstw przeciwko życiu, niezbędnym jest przeprowadzenie badania aktowego dalszych tego rodzaju typów przestępstw, tj. nieumyślnego spowodowania śmierci człowieka i zbrodni zabójstwa, co może pozwolić na podjęcie uogólniających ocen oraz ukierunkowanie ścigania karnego.

Metoda

Badanie będzie polegało na analizie statystyki przestępstw stwierdzonych i skazań omawianych typów czynów, prawnoporównawczej analizie ich typów w ustawodawstwach karnych wybranych państw europejskich oraz analizie dobranych losowo spraw o przestępstwa zabójstwa i nieumyślnego spowodowania śmierci człowieka (po ok. 100 akt obu typów czynów). Badana próba - dla zapewnienia jej czasowej wiarygodności z badaniami prowadzonymi uprzednio - obejmie sprawy zakończone w 2008 r.

Termin:

- III kwartał 2011 – analiza statystyki policyjnej i sądowej oraz analiza prawnoporównawcza interesujących nas typów czynów zabronionych;
- IV kwartał 2011 – badanie aktowe spraw o przestępstwa zabójstwa i nieumyślnego spowodowania śmierci człowieka;
- III kwartał 2012 – sporządzenie zbiorczego opracowania z prowadzonych badań z uwzględnieniem uprzednich analiz (art. 156 § 3 i 158 § 3 kk).

Realizacja: dr Stanisław Łagodziński

Modele ścigania sprawcy wykroczenia w państwach Unii Europejskiej

Temat zgłoszony przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Karnego

Cel

Zasadniczym celem badania jest kompleksowa analiza istniejących modeli materialnego i procesowego prawa wykroczeń w państwach Unii Europejskiej pod kątem ewentualnych możliwości wykorzystania istniejących rozwiązań w prawie polskim.

Metoda

Badanie polegać będzie na analizie prawnoporównawczej aktów prawnych regulujących odpowiedzialność za wykroczenia w poszczególnych państwach Unii Europejskiej.

Termin: IV kwartał 2011

Realizacja: dr Magdalena Budyn-Kulik

Strona podmiotowa wybranych przestępstw przeciwko mieniu - paserstwo

Cel

Zasadniczym celem badania jest kompleksowa analiza strony podmiotowej przestępstwa przeciwko mieniu posiadającego zarówno typ umyślny, jak i nieumyślny (paserstwo). Celem badania jest ustalenie, jakie okoliczności są brane przez sąd pod uwagę przy stwierdzaniu poszczególnych postaci umyślności (zamiar bezpośredni, zamiar ewentualny) czy nieumyślności (lekkomyślność, niedbalstwo), czy można stworzyć swego rodzaju katalog okoliczności przedmiotowych przemawiających za przyjęciem umyślności, bądź nieumyślności.

Badanie stanowi drugą część analizy strony podmiotowej w orzecznictwie sądowym. Wyniki zostaną zestawione z uprzednim badaniem strony podmiotowej czynów należących do dwóch innych grup przestępstw (przeciwko życiu i zdrowiu - zabójstwo, nieumyślne spowodowanie śmierci i spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, którego następstwem jest śmierć człowieka oraz przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu - umyślne i nieumyślne spowodowanie bezpośredniego niebezpieczeństwa).

Metoda

Badanie polegać będzie na analizie dobranych losowo akt spraw sądowych.

Termin: IV kwartał 2011

Realizacja: dr Magdalena Budyn-Kulik

Przypadki drobnej korupcji w ocenach sądów na przykładzie przestępstw z art. 228 § 2 i 229 § 2 k.k.

Cel

Analiza karnoprawnej problematyki drobnych przypadków korupcji na przykładzie przestępstw sprzedajności i przekupstwa osoby pełniącej funkcję publiczną, kwalifikowanych jako tzw. wypadki mniejszej wagi (art. 228 § 2 i 229 § 2 k.k.).

Spór o wypadek mniejszej wagi: uprzywilejowany typ przestępstwa czy instytucja sądowego wymiaru kary? Zbadanie sądowej praktyki stosowania przepisów art. 228 § 2 i 229 § 2 k.k. Próba zidentyfikowania okoliczności determinujących kwalifikowanie zachowań sprawców sprzedajności i przekupstwa osoby pełniącej funkcję publiczną, jako wypadków mniejszej wagi. Badanie zasadności przyjmowanych kwalifikacji prawnych oraz ocena surowości orzekanych sankcji. Uwagi *de lege lata* i postulaty *de lege ferenda*.

Metoda

Analiza dogmatyczna instytucji wypadku mniejszej wagi. Badanie losowo dobranych akt sądowych.

Termin: IV kwartał 2011

Realizacja: mgr Paweł Bachmat

Atypowe przypadki korupcji w ocenach sądów i prokuratur na przykładzie przestępstw z art. 228 i 229 k.k.

Cel

Analiza karnoprawnej problematyki atypowych przypadków korupcji na przykładzie zachowań sprawców działających: w błędzie co do okoliczności stanowiącej znamię czynu zabronionego (art. 28 § 1 k.k.), w warunkach stanu wyższej konieczności (art. 26 § 1-3 k.k.), znikomej społecznej szkodliwości czynu (art. 1 § 2 k.k.) oraz w granicach pozaustawowego kontratywu zwyczajowych podarunków.

Charakterystyka wymienionych instytucji. Zbadanie praktyki ich stosowania przez sądy i prokuratury w zetknięciu z atypowymi przypadkami sprzedajności i przekupstwa osoby pełniącej funkcję publiczną (art. 228 i 229 k.k.). Badanie zasadności przyjmowanych kwalifikacji prawnych zdarzenia. Próba oceny stopnia tolerancji organów wymiaru sprawiedliwości dla atypowych przypadków korupcji. Uwagi *de lege lata* i postulaty *de lege ferenda*.

Metoda

Analiza dogmatyczna, badanie losowo dobranych akt sądowych i prokuratorskich.

Termin: IV kwartał 2011

Realizacja: mgr Paweł Bachmat

Oszustwo kapitałowe (art. 297 k.k.) – ocena skuteczności zwalczania patologii w pozyskiwaniu środków na cele gospodarcze

Cel

Pozyskiwanie dodatkowych środków na prowadzenie działalności gospodarczej jest jednym z mechanizmów gospodarki wolnorynkowej. Wielość możliwości uzyskania wsparcia finansowego (kredyty, dotacje, subwencje itp.) powoduje, że pojawiają się próby uzyskania ich przy wykorzystaniu niezgodnych z prawem metod. Zakładać można, że dotyczyć to będzie najczęściej środków w formie pomocy bezzwrotnej oraz niskooprocentowanych kredytów (preferencyjnych czy z dopłatami Skarbu Państwa). Może również dochodzić do prób wyłudzenia nienależnych lub pozyskania w wyższej niż możliwa do otrzymania przez podmiot gospodarczy pomocy z funduszy europejskich.

Pierwszy okres funkcjonowania instytucji oszustwa kredytowego w systemie prawa karnego wskazywał, że służyło ono do zwalczania przede wszystkim czynów związanych z oszukańczym pobraniem kredytu na zakupy ratalne. Interesującym jest więc sprawdzenie, na ile podejmowane przez organa nadzoru finansowego decyzje związane z ograniczeniem udzielania tzw. kredytów „na dowód”, wpłynęły na ograniczenie liczby wyłudzeń.

Metoda

Badaniem objęte zostaną – w oparciu o próbę z lat 2009-2010 – prawomocnie zakończone postępowania sądowe oraz umorzone postępowania przygotowawcze.

Termin: IV kwartał 2011

Realizacja: mgr Konrad Buczkowski

Odpowiedzialność karna za kopiowanie zewnętrznej postaci produktu (art. 24 u.z.n.k.)

Cel

Analiza problematyki karnoprawnej ochrony przedsiębiorcy przed naruszeniami powodującymi u klientów wadliwe wyobrażenie o jego tożsamości jako producenta oraz tożsamości jego produktów, w szczególności w aspekcie wypełnienia znamion występku określonego w art. 24 ustawy z 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Uwagi *de lege lata* i postulaty *de lege ferenda*.

Metoda

Analiza dogmatyczna znamion występku kopiowania zewnętrznej postaci produktu, jak również historycznego rozwoju zwalczania takich naruszeń, w tym środkami prawa karnego. Porównanie rozwiązań normatywnych w tym zakresie w innych krajach europejskich.

Badanie akt prokuratorskich i sądowych w celu ustalenia praktyki ścigania oraz struktury i rozmiarów przestępstwa kopiowania zewnętrznej postaci produktu, w konsekwencji – ustalenia częstotliwości wykorzystywania represji karnej w celu ochrony przedsiębiorców przed takimi naruszeniami.

Termin: III kwartał 2011

Realizacja: mgr Dagmara Milewicz-Bednarska
pod kierunkiem prof. dr hab. Marka Mozgawy

Odpowiedzialność podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary w praktyce prokuratur i sądów – kontynuacja

Temat zgłoszony przez Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości - Pana Zbigniewa Wronę, w imieniu Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego oraz przez Departament Współpracy Międzynarodowej i Prawa Europejskiego MS

Cel

Mimo ponad siedmioletniego okresu obowiązywania ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary jej efektywność wywołuje negatywne oceny zarówno doktryny, jak i praktyki. Ze wstępnych ustaleń wynika, że w okresie od dnia 28 października 2003 r. (*data wejścia ustawy w życie*) do 30 czerwca 2009 r. w powszechnych jednostkach organizacyjnych prokuratury zarejestrowano tylko 94 sprawy w przedmiocie odpowiedzialności podmiotów zbiorowych. Istniejący stan rzeczy nie jest zadowalający także ze względu na międzynarodowe zobowiązania Polski wobec Unii Europejskiej, Rady Europy i OECD.

Badanie obejmie ocenę dotychczasowych efektów stosowania ustawy, a także uwzględni analizę obowiązującego stanu prawnego. Wśród szczegółowych celów analizy znajdują się: ustalenie przyczyn prowadzenia relatywnie bardzo małej liczby spraw w trybie przewidzianym przez ustawę, ocena sprawności procedowania, zidentyfikowanie przyczyn, powodujących istotnie mniejszą liczbę orzeczeń sądowych, uznających odpowiedzialność podmiotów zbiorowych, w stosunku do liczby rozpoznanych wniosków, a także przegląd wysokości orzeczonych kar pieniężnych i innych środków.

Metoda

Badanie akt spraw prokuratorskich i sądowych prowadzonych w przedmiocie odpowiedzialności podmiotów zbiorowych, zakończonych prawomocnie w okresie od 28 czerwca 2003 r. do 31 grudnia 2009 r. Próba sformułowania wniosków diagnozujących istniejący stan rzeczy oraz przedstawienie postulatów *de lege ferenda* w kontekście prac nad nowelizacją ustawy z 28 października 2002 r.

Termin: II kwartał 2011

Realizacja: prok. Paweł Korbał

Ławnik w sądzie – podstawowe wiadomości

Temat zgłoszony przez Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości - Pana Zbigniewa Wronę

Cel

Opracowanie poradnika dla ławników dostosowanego do aktualnego stanu prawnego, tym samym zaś ułatwienie im sprawowania ich funkcji.

Metoda

Opracowanie poradnika dla ławników, który będzie zawierał wiadomości potrzebne zwłaszcza na początku wykonywania funkcji ławnika, zawierającego między innymi informacje o źródłach prawa stosowanego w Polsce, opis polskiego systemu sądownictwa, uwagi na temat sprawowania wymiaru sprawiedliwości oraz omówienie praw i obowiązków ławników.

W poradniku zostaną ewentualnie wykorzystane (zacytowane lub przytoczone w skrócie) fragmenty książki dra Jana Broła „*Ławnik w sądzie – podstawowe wiadomości*” z 1990 roku - w zakresie, w jakim odpowiadają obecnej sytuacji prawnej i faktycznej.

Termin: III kwartał 2011

Realizacja: dr Michał Jankowski
dr Andrzej Ważny
(przy współpracy przedstawicieli Ministerstwa Sprawiedliwości)

KRYMINOLOGIA

Przestępczość, polityka karna i penitencyjna w Polsce w latach 2000-2010

Cel

Charakterystyka podstawowych danych statystycznych za lata 2000-2010 dotyczących dynamiki i struktury przestępczości rejestrowanej oraz obrazujących podstawowe tendencje w polityce karnej i penitencjarnej. Opracowanie zostanie przygotowane także w wersji angielskiej.

Metoda

Zgromadzenie i analiza danych na podstawie statystyki: policyjnej (system Temida), sądowej i penitencjarnej. Prezentacje graficzne - wraz z komentarzami - ważniejszych tendencji przestępczości oraz polityki karnej i penitencjarnej w latach 2000-2010.

Termin: IV kwartał 2011

Realizacja: prof. zw. dr hab. Andrzej Siemaszko
prof. dr hab. Beata Gruszczyńska
dr Marek Marczewski
mgr Katarzyna Drapała
mgr Roman Kulma
mgr Paweł Ostaszewski
mgr Anna Więcek-Durańska

Wykroczenia w wybranych krajach Unii Europejskiej

Temat zgłoszony przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Karnego

Cel

W niektórych krajach Unii Europejskiej, podobnie jak w Polsce, funkcjonuje instytucja wykroczeń oraz przestępstw przepoławionych, z których znaczna część (np. drobnych kradzieży) zaliczana jest również do wykroczeń. Podstawowym celem opracowania jest charakterystyka systemów ścigania oraz karania sprawców tego typu czynów w wybranych krajach UE. Celem analizy będzie przede wszystkim ukazanie działania różnych rozwiązań prawnych w praktyce.

Rozpatrywane będą m.in. następujące zagadnienia:

- liczba, struktura i dynamika wykroczeń;
- organy (policja, prokuratura) uczestniczące w ściganiu tego typu czynów;
- instytucje uprawnione do karania sprawców;
- rodzaje i struktura orzeczonych kar.

Metoda

Przygotowana zostanie krótka ankieta, która zostanie wysłana do poszczególnych krajów. Na podstawie otrzymanych rezultatów sporządzony zostanie raport zbiorczy charakteryzujący podobieństwa i różnice poszczególnych modeli ścigania wykroczeń.

Termin: IV kwartał 2011

Realizacja: prof. dr. hab. Beata Gruszczyńska
dr Marek Marczewski
mgr Roman Kulma
mgr Paweł Ostaszewski

Wymiar sprawiedliwości Unii Europejskiej w świetle danych statystycznych: Polska na tle pozostałych krajów - kontynuacja

Cel

Głównym celem analizy jest porównanie funkcjonowania systemów wymiaru sprawiedliwości w Polsce i innych krajach członkowskich EU. Podstawą analizy będą informacje zgromadzone przez Komisję Rady Europy ds. Efektywności Systemów Wymiaru Sprawiedliwości (CEPEJ) w ramach kolejnego badania ewaluacyjnego.

Uwzględnione zostaną m.in. następujące zagadnienia:

- Budżet wymiaru sprawiedliwości i jego składowe
- Dostęp obywateli do wymiaru sprawiedliwości
- Efektywność funkcjonowania sądów i prokuratur
- Wykorzystanie nowoczesnych technologii informatycznych
- Wynagrodzenia sędziów i prokuratorów
- Wpływ spraw do sądów i prokuratur
- Zawody prawnicze.

Metoda

W opracowaniu zostaną wykorzystane informacje statystyczne, wyjaśnienia i komentarze przedstawione przez poszczególne kraje dla potrzeb Europejskiej Komisji do spraw Efektywności Systemów Wymiaru Sprawiedliwości.

Termin: II kwartał 2011

Realizacja: prof. zw. dr hab. Andrzej Siemaszko
prof. dr hab. Beata Gruszczyńska
dr Marek Marczewski
mgr Roman Kulma

Przestępczość wychowanków zakładów poprawczych w ciągu pięciu lat od opuszczenia zakładu poprawczego

Temat zgłoszony przez Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji MS

Cel

Badanie ma na celu określenie rozmiaru powrotności do przestępczości wychowanków zakładów poprawczych. Analizie zostaną również poddane kary orzeczone wobec sprawców. Rozpatrywane będą w szczególności rodzaje i wymiary kar, obowiązki nakładane na skazanych oraz długość okresu próby przy zawieszeniu wykonania kary.

Metoda

Analizie zostaną poddane dwie grupy wychowanków zakładów poprawczych: pierwszą stanowić będą osoby, które nie popełniły przestępstwa w okresie katamnezy, drugą zaś ci, którzy zostali osądzeni w zakładanym okresie. Dzięki tej metodzie stworzony zostanie profil nieletniego, którego resocjalizacja nie przebiegła pomyślnie.

Badanie będzie realizowane dwuetapowo: w pierwszym zostaną zbadane akta wychowanków, którzy opuścili zakład poprawczy w 2005 roku, w drugim zaś akta sądowe tych, którzy w okresie 5 lat od opuszczenia zakładu poprawczego popełnili przestępstwo. Dla każdego etapu zostanie opracowany odrębny kwestionariusz do badania akt.

Termin: II kwartał 2012

Realizacja: mgr Katarzyna Drapała
mgr Roman Kulma

Statystyczny obraz przestępstwa znęcania się nad zwierzętami

*Temat zgłoszony przez Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości –
Pana Zbigniewa Wronę*

Cel

Celem opracowania jest przedstawienie statystycznego obrazu przestępstwa znęcania się nad zwierzętami. Analiza obejmuje prezentację danych dotyczących liczby stwierdzonych przestępstw z art. 35 ustawy o ochronie zwierząt oraz osób podejrzanych, osądzonych i skazanych na podstawie tego artykułu.

Metoda

Analiza danych statystycznych Komendy Głównej Policji i Krajowego Rejestru Karnego.

Termin: I kwartał 2011

Realizacja: mgr Paweł Ostaszewski

Nasilenie i determinanty lęku przed przestępczością

Cel

Badanie będzie się składało z trzech etapów opisujących różne aspekty poczucia bezpieczeństwa i lęku przed przestępczością:

- Poziom poczucia bezpieczeństwa i lęku przed przestępczością w Polsce – ujęcie dynamiczne.
- Lęk przed przestępczością w Polsce – ujęcie przekrojowe.
- Determinanty lęku przed przestępczością.

Celem pierwszej części badania jest zobrazowanie zmian w poziomie poczucia bezpieczeństwa i lęku przed przestępczością w Polsce w latach 1987-2010. W okresie tym nastąpiło w Polsce wiele zmian mogących w istotny sposób wpłynąć na obiektywne bezpieczeństwo obywateli i subiektywne poczucie zagrożenia. Badanie skupia się na poszukiwaniu czynników, które mogły oddziaływać na zmiany społecznej percepcji zagrożeń i przestępczości.

Druga część badania poświęcona jest przekrojowym porównaniom poziomu lęku przy uwzględnieniu takich jednostek analizy jak województwa oraz miejsce zamieszkania respondenta.

Celem trzeciej części badania jest wyróżnienie społeczno-demograficznych i makrospołecznych zmiennych wpływających na poziom odczuwanego lęku przed przestępczością. Zagadnienie czynników wywołujących i wpływających na poziom lęku przed przestępczością jest jednym z najczęściej analizowanych problemów we współczesnej kryminologii. W Polsce analizy takie należą jednak do rzadkości. Badanie - gwoli wypełnienia tej luki - podejmuje próbę weryfikacji i aktualizacji konstruowanych w poprzednich latach modeli (por. Andrzej Siemaszko, *Kogo biją, komu kradną*, Warszawa 2001) o najnowsze, dostępne dane.

Metoda

Wykorzystane zostaną następujące metody:

- Analiza i porównanie wyników poszczególnych badań charakteryzujących poziom poczucia bezpieczeństwa i lęku przed przestępczością prowadzonych na reprezentatywnych próbach losowych. Analiza obejmować będzie konstrukcję szeregów czasowych i budowę modeli wyjaśniających opisywane zmiany.
- Statystyczny opis poziomu lęku przed przestępczością w poszczególnych jednostkach terytorialnych kraju.
- Statystyczna analiza baz danych Polskiego Badania Przestępczości obejmująca budowę modeli wyjaśniających odczuwanie lęku przed przestępczością. W analizie wykorzystane będą metody dwuwymiarowe i wielowymiarowe, w tym tabele krzyżowe, regresja logistyczna i drzewa decyzyjne.

Termin: IV kwartał 2011

Realizacja: mgr Paweł Ostaszewski